

Çocuk Dergilerinin Sosyal Bilgiler Ekonomi Konularının Öğretiminde Kullanılması¹

The Use of Children's Magazines in Teaching Economics Subjects within the Social Studies Curriculum

Abdullah UĞUR

Dr., Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Karaman, Türkiye.

abdullahugur70@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1383-8713

Abstract

The objective of this study is to gain perspectives on social studies teachers regarding the effectiveness of children's magazines in teaching economics subjects, which are integral to the social studies curriculum and significant for the future adult lives of students. To achieve this objective, all issues of the TRT Çocuk and Bilim Çocuk magazines from 2011 to 2015 were examined and coded alongside another specialist in social studies education to minimize potential errors. Using document analysis techniques, the study findings underwent additional examinations using a content analysis method. The results indicate that children's magazines can effectively convey economic concepts, especially the achievements pertaining to "Production, Distribution and Consumption." The findings obtained in this study, in which the document analysis technique was used, were analyzed using a content analysis method.

Based on these results, it is evident that children's magazines can effectively contribute to learning economic concepts, particularly in the "Production, Distribution, and Consumption" domains. In addition, producing more functional activities based on children's magazines and implementing them in lessons may attract students' attention and increase their knowledge retention. Finally, when both magazines are analyzed in terms of their contribution to the teaching of economics topics, it is revealed that the TRT Çocuk magazine is particularly remarkable.

Keywords: Children's magazine, economics, social studies education, social studies course curriculum

¹ Bu çalışma yazarın "Güncel Çocuk Dergilerinin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Kullanılması" başlıklı doktora tezindeki veriler kullanılarak üretilmiştir.

Özet

Bu araştırmanın amacı çocuk dergilerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programında ve geleceğin büyükleri olacak olan öğrencilerin hayatında önemli bir yer tutan ekonomi konularının öğretiminde ne düzeyde etkili olduğunu ortaya koyarak sosyal bilgiler öğretmenlerine bir bakış açısı kazandırmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için TRT Çocuk ve Bilim Çocuk dergilerinin 2011-2015 yılları arasındaki bütün sayıları hata miktarını en aza indirebilmek amacıyla başka bir sosyal bilgiler eğitimi uzmanı ile birlikte okunarak kodlanmıştır. Doküman incelemesi tekniğinden faydalanılan çalışmada elde edilen bulgular içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre çocuk dergilerinin başata “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı olmak üzere ekonomi kazanımlarının verilmesinde etkili bir şekilde kullanılabileceği söylenebilir. Bunun yanında çocuk dergilerinin temele alınarak daha işlevsel etkinlikler hazırlanarak derslerde uygulanabilmesi öğrencilerin ilgisini çekecek ve kalıcılığın artmasına hizmet edebilecektir. Son olarak incelenen iki derginin ekonomi konularının öğretimine veri zenginliği sağlama açısından bakıldığında ise TRT Çocuk dergisinin öne çıktığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk dergisi, ekonomi, sosyal bilgiler öğretimi, sosyal bilgiler dersi öğretim programı

GİRİŞ

Ekonomi bilimi, sınırlı kaynakları kullanarak insanların ihtiyaç duyduğu sınırsız tüketim ihtiyaçlarının en iyi şekilde nasıl karşılanabileceğini araştırarak sosyal bir bilim dalıdır (Ertek, 2006). Rurffin ve Gregory (1983) ise ekonomiyi insanların değiş tokuş, tüketim malları ve hizmetler üretme sürecinde sınırlı kaynaklarını nasıl kullanacaklarını inceleyen bir bilim olarak tanımlamışlardır. Her toplum, kıtlık problemiyle yüz yüzedir. Eşyalar, hizmetler ve zaman için talep oranlarımız, sahip olduğumuz kaynaklardan daha fazladır. Bu sebeple, tüm isteklerimizi hemen karşılayamayız; hangilerini karşılamak istediğimize karar verirken bazılarını tercih etmek ve bir kısmından vazgeçmek durumundayız (Buckles, 2001).

Ekonomi, kıtlık koşullarında insanların ihtiyaç hissettiği veya istediği mal ve hizmetlerin üretimi, dağıtımını, değişimi ve tüketiminin ele alınmasıdır. Günümüzün modern sanayileşmiş toplumlarında ihtiyaçlar ve istekler oldukça fazladır çünkü bireyler artık yüksek bir yaşam standardı beklemektedir. Bunların sağlanabilmesi, tümü bir ilişki ağını içeren üretim, dağıtım, değişim ve tüketimi kapsamına alır (Parker, 2001). Ekonominin bir düşünme tarzı olduğunu ortaya koyan Alter, Manson, Larson ve Morgan (2000), ekonomiyi anlamak için önemli bir gereksinim olduğunu ifade etmişlerdir. Ekonomi, problem çözebilmek ve alternatifler arasından seçim yapma konusunda genel bir kavrayış ortaya koyar.

İnsanlar sosyal, siyasi ve ekonomik sistemin birer üyesi olarak çalışanlar, üretenler, tüketiciler, yatırımcılar ve politik yönden kararlar alan vatandaşlar olarak ekonomiyle farklı seviyelerde ve şekillerde ilişki kurmak durumundadır. Ekonomi, insanların hayat koşullarına doğrudan ve dolaylı yönden etki etmesine karşın, genellikle karmaşık sayısal işlemlerin gerçekleştiği, anlaşılması güç ve korkutucu bir alan olarak düşünülür. Ekonomi terimi genellikle para ve finansal işlemleri çağrıştırırken, aslında günlük kararlarla ilgili ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen tüketiciler, çalışanlar, işverenler ve vatandaşlar olarak bireyler açısından önemli bir yer tutmaktadır (Schug, 1996). Ekonomi insanların günlük yaşamlarıyla doğrudan bağlantılıdır. Ekonomi eğitimi öğrencilere kaynakların elde edilmesine ve tüketimine dair sorumlu davranış şekilleri geliştirme noktasında rehberlik yaparak aynı zamanda bilgi ve deneyimleri kazanma

olanağı sunar. Bunun yanında ekonomi eğitimi nasıl para kazanılabileceğini, paranın en mantıklı şekilde nasıl kullanılabileceği ve nasıl tasarruf edilebileceği deneyimini kazandırır. Bunlara ek olarak, öğrencilerin dünyadaki belli başlı ekonomik sistemleri/modelleri ve buna bağlı olarak kendi ülkelerinin ekonomik modelini tanımayıp öğrenmeye imkân sağlar (Evans ve Brueckner, 1990).

Para ve kişisel finansın ekonominin bir yönü olduğu bilinci, genellikle bireylerin hayatında önemli bir konu olarak yer tutar. Ancak vatandaşların, politik-ekonomik sistemin bir parçası olarak ekonomiye karşı ne kadar bilinçli oldukları, sistemin işleyişi hakkında ne kadar farkındalığa sahip oldukları ve bu bilincin tercih ve davranışlarını hangi yönde etkilediği de aynı ölçüde önemlidir. Ekonominin günlük yaşam pratiğinden çıkarak bilişsel bir konu haline gelmesiyle beraber, araştırmacılar tarafından ekonomik okuryazarlık kavramı kapsamında ele alınmakta ve bu alanda çalışmalar yürütülmektedir (Agnello ve Lucey, 2010; Akhan, 2010; Miller, 1988; Weaver, 2011).

Vatandaşlık sorumluluklarının önemli bir göstergesi olan ekonomi, insan hayatında neredeyse her seçimin ekonomik bir yönü olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu sebeple, ilköğretim seviyesindeki öğrencilerin, ekonominin üretici, tüketici ve vatandaş olarak insanların hayatını nasıl etkilediğini anlamlandırmaları son derece önemli bir yere sahiptir. Şayet öğrenciler ekonomik kavramları ve işlevlerini iyi bir şekilde öğrenirlerse, ileride tüketici, üretici ve yatırımcı rollerini yerine getirirken verimli ekonomik kararları hayata geçirebilirler. Bu sebeple, öğrencilere ekonomik konuların bugünkü ve gelecekteki yaşamlarını nasıl etkilediği konusunda yeterli düzeyde bilgiler verilerek donanımlı hale getirilmelidir (Akhan, 2015).

Ülke yönetim sistemi içindeki bireyler, ekonomik yaşamda üç temel role sahip olurlar: üretici, tüketici ve vatandaş. İlk olarak, vatandaşlık statüsü gereğince, devletin çalışma ve sosyal güvenlik sistemine katılırlar ve böylece çeşitli sosyal ve ekonomik hakları ve sorumlulukları elde ederler. Bu haklar ve sorumluluklar, iş sahibi olma, yeterli düzeyde gelire sahip olma, iş hayatında eşitsizliklere uğramama, iş gücüne katılmak için gerekli eğitim şartlarını sağlama, sosyal devlet imkânlarından yararlanma gibi temel ekonomik bağları oluşturur (Kessler-Harris, 2003; Lewis, 2003; Woodiwiss, 2002).

Miller (1991) tarafından ekonomi, "karar verme bilimi" olarak tanımlanmıştır. Ekonomi eğitiminin temel amacı, daha sorumlu ve etkin vatandaşlık becerilerini kazanmaktır. Öğrencilerin sadece bilimsel gerçeklerin, kavramların ve varsayımların bilgisini edinmelerine yardımcı olmak yerine, kişisel ve sosyal problemlerle karşılaştıklarında bağımsız kararlar alabilme becerisini kullanarak ekonomiyi etkili bir şekilde kullanmalarına destek sağlanmalıdır. Bu amaca ulaşmak, öğrencilerin dünyayı anlama ve iyi analiz edilmiş kararlar verme yeteneğini geliştirerek önemli kişisel ve sosyal konuları etkileyebilir. Murphy ve Walsh (1989) tarafından ortaya konulduğu gibi, öğrencilere ekonomik karar verme becerileri şu şekilde öğretilir: (1) Sorunu ortaya koyma, (2) Seçenekleri sıralama, (3) Ölçütleri ortaya koyma, (4) Seçenekleri değerlendirme, (5) Karara varma.

Sönmez (2005)'e göre, bir ülkede tercih edilen ekonomik modelin temellerine hâkim, bunları uygulayabilen ve geliştirebilen insanların nitelikli bir şekilde yetiştirilip toplum hayatına entegre edilebilmesi, o ülkede uygulanmakta olan eğitim sisteminden beklenir. Bu açıdan, bir ülkede benimsenen eğitim sistemi, savunulan veya uygulanmak istenen ekonomik modeli bilmek, savunmak, uygulamak, değerlendirmek ve yeni ufuklar açmak için üretken ve tüketici insanları niceliksel ve niteliksel olarak yetiştirmeyi kendisine amaç olarak belirlemelidir. Öğrenciler ekonomi eğitimi sayesinde ekonomi konularını eleştirel düşünebilir; üretim ve

dağıtımını etkileyen ekonomik sistemleri kıyaslayabilir; tarihsel olaylardaki ekonomik bakış açılarını açıklayabilir, ekonomik mantıkla işsizlik ve kirliliğe karşı ortaya atılan politikaları analiz edebilirler. Öğrencilerin bunları yapabilmeleri için derslerde ekonomi ile ilgili değişik şema, grafik veya tabloların öğrencilere sunulup değerlendirilebilmeleri için olanak verilmelidir. Öğrencilerin kendilerinin ve diğerlerinin yaşam standartlarını etkileyen ekonomik kararların nasıl verildiğini anlamaları ve kendileri için de mantıklı kararlar alabilmeleri için aktif bir katılımcı olarak derslerde öğrencilere fırsatlar verilmesi gerekmektedir (Zarrilo, 2000).

Ekonomi eğitiminde, öğretmenler çeşitli stratejileri işe koşarak öğrencilere daha anlaşılır bir ekonomi dersi sunabilirler. Bu stratejiler arasında çocuk edebiyatından faydalanma ve etkileşimli öğrenme tekniklerini tercih etme de bulunmaktadır. Bu sayede, öğrencilerin ekonomi konularını daha iyi anlamaları ve daha ilgili bir şekilde takip etmeleri sağlanabilir. İlköğretimde öğrencilere ekonomiyi öğretmek amacıyla çocuk edebiyatının kullanımı giderek daha da önem kazanmaktadır. Ekonomi ve edebiyatın sınıfta birleştirilmesi, öğretmenler arasında yaygın bir uygulamadır ve temel ekonomi bilgileriyle ilgili metinlerin okunması veya sesli olarak okunması bu birleştirmenin önemli unsurlarından biridir. Çocukların günlük hayatlarıyla ilgili pratik konuları işleyen basit hikâyeler sayesinde temel kavramları görmeleri, daha kalıcı bir öğrenme sağlar (Rodgers, Hawthorne ve Wheeler, 2007). Çocuk dergileri, çocukların güncel gelişmeleri öğrenme ihtiyaçlarını karşılamının yanı sıra yazılar ve resimler kullanılması sayesinde bilgi ve kültür seviyelerinin artmasına katkı sağlar. Süreli yayımlar, çocukların ders konuları ile güncel olaylar arasında bağlantı kurmalarına destek olur ve toplumsal hayat ile okul arasında bir köprü işlevi görür. Ayrıca güncel olayları takip etme ve sanat etkinliklerini yorumlama alışkanlığı kazandırır (Yurt, 2011).

Bu bağlamda araştırmanın problemi “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan ekonomi konularının öğretiminde çocuk dergilerinden nasıl faydalanılabilir?” şeklinde belirlenmiştir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve veri analiz süreci ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tercih edilmiştir. Dokümanlar, nitel araştırmalar açısından önemli bir bilgi kaynağı olarak kabul edilir (Creswell, 2012). Aslında dokümanlar, farklı amaçlarla hazırlanan belgeler olsa da, araştırma amacıyla ele alınıp değerlendirilebilirler (Flick, 2014). Doküman incelemesi yöntemi, nitel araştırmalarda önemli bilgi kaynakları olarak kullanılan dokümanların incelenmesini kapsar. Bu tür araştırmalarda, araştırmacı ihtiyaç duyduğu verileri gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan toplayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu araştırmada, doküman inceleme yönteminin kaynaklara erişim, okuma, not alma ve değerlendirme aşamaları (Karasar, 2014) takip edilerek gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın doküman incelemesi sürecinde müstakil olarak yayımlanan TRT Çocuk ve Bilim Çocuk dergilerinin 2011-2015 yılları arasında yayımlanan bütün sayıları (toplam 120 sayı) olarak belirlenmiştir.

Bu dergilerin tercih edilmesindeki nedenler; Bilim Çocuk ve TRT Çocuk dergilerinin kamu kurumları olan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu [TÜBİTAK] ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu [TRT] tarafından yayımlanmalarındadır. Bunun yanında satış rakamlarının yüksek olması, hedef yaş grubuna (4, 5, 6 ve 7. sınıflar) uygun olması, metin yönünden zengin içeriklere sahip olması, sayfa sayısı bakımından doyurucu olması, nitelikli ekipler tarafından hazırlanması ve ciddi bir editör incelemesinden geçirilmesi şeklinde sıralanabilir.

Veri Toplama Araçları

Esas analize geçmeden önce elde edilen dergilerin ilk on iki sayısı bir sosyal bilgiler eğitimi uzmanı ile birlikte okunarak en çok yer alan beceriler tespit edilmiştir. Buradan hareketle en fazla karşılaşılan alt bölümlerin “meslekler” ve “ekonomik faaliyetler” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu ön okumadan sonra uzman görüşlerine başvurularak bir form geliştirilmiştir. Bu form temele alınarak iki dergiye ait toplam yüz yirmi sayı okunarak bu forma kodlanmıştır. Kodlamalar tamamlandıktan sonra tablolar haline getirilmiştir. Her iki derginin de tablolaştırma süreci tamamlandıktan sonra önce her dergi ayrı ayrı, daha sonra da iki dergi birlikte toplam sayılara ulaşılmıştır. Buradan hareketle çocuk dergilerinde sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan ekonomi kazanımlarına ne düzeyde yer verildiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde, verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, birbirine benzeyen verileri belirli temalar ve kavramlar çerçevesinde organize ederek bunları okuyucunun anlayabileceği bir hale getirmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

İçerik analizinin ilk aşaması, verilerin kodlanmasıdır. Araştırmacı, bu aşamada topladığı bilgileri inceleyerek anlamlı bölümlere ayırır ve bu bölümlerin kavramsal anlamını anlamaya çalışır. Temaların bulunması için önce kodlar bir araya getirilir ve incelenir. Kodlar arasındaki ortak yönler bulunmaya çalışılır. Bu süreç, bir anlamda tematik kodlama işlemidir ve toplanan verilerin kodlar vasıtasıyla kategorize edilmesidir. Nitel araştırmada temalar, tümevarımcı bir araştırma deseninde verilerin değerlendirilmesi ve ortaya konulan kodların çalışılması sonucu oluşturulabilir. Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenerek tanımlanması aşamasında araştırmacı, elde edilen verileri düzenler ve buna göre verilerin tanımlanması ve yorumlanması mümkün olabilir. Son aşamada, araştırmacı tarafından ayrıntılı olarak tanımlanan ve sunulan bulgular yorumlanarak bazı sonuçlara ulaşılır. Nitel araştırmada, araştırmacının görüşleri ve yorumları, toplanan verilerin açıklanmasında ve anlamlandırılmasında önemli bir rol oynar.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması, incelemenin etik bir biçimde yerine getirilmesini gerektirir. Herhangi bir alandaki kuram veya uygulama üzerinde öyle ya da böyle bir etkide bulunabilmesi için bütün araştırma süreçlerinin özenle tasarlanıp uygulanması; okuyuculara, uygulayıcılara, diğer araştırmacılara doğru ve haklı görünecek kavrayışlar ve sonuçlar sunması gerekir. Geçerlik ve güvenirlilik, türüne bakılmaksızın herhangi bir araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması, verilerin elde edilmesi, analiz edilip yorumlanması ve bulgularının sunulması aşamalarını ilgilendiren önemli kaygılardır (Merriam, 2013).

Lincoln ve Guba (1985'ten aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2018) nitel araştırmaların niteliğini artırmak amacıyla kullanılacak bazı yöntemlerden bahsetmişlerdir. Bunlar “inandırıcılık (iç geçerlik)”, “aktarılabirlik (dış geçerlik)”, “tutarlılık (iç güvenirlilik)” ve “teyit edilebilirlik (dış

güvenirlik)” şeklindedir. Bu çalışmada sağlanmaya çalışılan geçerlik ve güvenilirlik bu kavramlar çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma sonrasında elde edilen bulguların yorumlanmasında ve kodlama süreçlerinde yapılan çalışmalar sosyal bilgiler eğitimi alan uzmanından da gerekli dönütler alınarak araştırma sürecine yön verilmiştir. Bu şekilde çalışmada inandırıcılık uzman görüşleriyle artırılmaya çalışılmıştır. Teyit edilebilirlik (dış güvenilirlik), bir araştırmacının bu anlamda alacağı en önemli önlem, yaptığı çalışma süreçlerini detaylı bir şekilde açıklaması, buna ilave olarak kendi konumu ve veriler ile ilgili sergilediği yaklaşımla ilgili olarak ayrıntılı bilgiler vermesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu amacı gerçekleştirmek amacıyla elde edilen bulguların ham halleri ve verilerin ham hallerinden yapılan kodlamalar dosyalanarak arşivlenip saklanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde doküman incelemesi ile elde edilen veriler tablolar halinde görsel olarak ortaya konularak tümevarımcı bir anlayış benimsenmiştir. Bu şekilde okuyucuların verileri daha kolay

Alt Bölümler	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam
Ekonomik faaliyetler	8	6	7	6	14	9	12	9	6	8	3	2	91
Meslekler	11	17	22	14	14	16	21	10	6	17	10	16	160
Toplam	19	23	29	20	28	25	33	19	12	25	13	18	251

okuması sağlanmaya çalışılmıştır. 2011-2015 yılları arasında TRT Çocuk ve Bilim Çocuk dergilerinden elde edilen veriler ilk olarak yıllara göre, sonra her derginin beş yıllık toplamaları ve son olarak her iki derginin toplamaları beraber verilerek bütüncül bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo1: TRT Çocuk Dergisi 2011 Yılı Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 1 değerlendirildiğinde ekonomi alanına ait en zengin verinin 33 adet ile 10. sayı, ikinci olarak 29 adet ile 6. sayı ve üçüncü olarak da 28 adet ile 8. sayı olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 12 adet ile 12. sayı, ikinci olarak 13 adet ile 14. sayı ve üçüncü olarak da 18 adet ile 15. sayı olduğu görülmektedir.

Ekonominin alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise bir yıllık toplamda birinci sırada 160 adet ile “meslekler”, ikinci olarak 91 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümlerinin olduğu görülmektedir.

Bir yıllık toplamda her iki alt bölüm için de bütün sayılardan veri elde edilmiştir.

Alt Bölümler	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	Toplam
Ekonomik faaliyetler	8	3	1	1	8	-	6	6	1	5	5	7	51
Meslekler	13	19	17	19	16	6	15	12	14	13	17	26	238
Toplam	21	22	18	20	24	6	21	18	15	18	22	33	289

Tablo 2: Bilim Çocuk Dergisi 2011 Yılı Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 2 değerlendirildiğinde ekonomi alanına ait en zengin verinin 33 adet ile 168. sayı, ikinci olarak 24 adet ile 161. sayı ve üçüncü olarak da 22’şer adet ile 158. ve 167. sayılar olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 6 adet ile 162. sayı, ikinci olarak 20 adet ile 160. sayı ve üçüncü olarak da 18’er adet ile 159., 164. ve 166. sayılar olduğu görülmektedir.

Ekonominin alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise bir yıllık toplamda birinci sırada 238 adet ile “meslekler”, ikinci olarak 51 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümlerinin olduğu görülmektedir.

Hiçbir verinin elde edilemediği alt bölüm ve sayılara bakıldığında ise “ekonomik faaliyetler” alt bölümüyle ilgili olarak 162. sayıdan hiçbir veri elde edilememiştir.

Alt Bölümler	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	Toplam
Ekonomik faaliyetler	-	-	5	7	9	6	10	9	7	4	3	7	67
Meslekler	5	12	4	10	4	6	4	6	21	10	25	10	119
Toplam	5	12	9	17	13	12	14	15	28	14	28	17	186

Tablo 3: TRT Çocuk Dergisi 2012 Yılı Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 3 değerlendirildiğinde ekonomi alanına ait en zengin verinin 28’er adet ile 24. ve 26. sayılar, ikinci olarak 17’şer adet ile 19. ve 27. sayılar ve üçüncü olarak da 15 adet ile 23. sayı olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 5 adet ile 16. sayı, ikinci olarak 9 adet ile 18. sayı ve üçüncü olarak da 12’şer adet ile 17. ve 21. sayılar olduğu görülmektedir.

Ekonominin alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise bir yıllık toplamda birinci sırada 119 adet ile “meslekler”, ikinci olarak 67 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümlerinin olduğu görülmektedir.

Hiçbir verinin elde edilemediği alt bölüm ve sayılara bakıldığında ise “ekonomik faaliyetler” alt bölümüyle ilgili olarak 16. ve 17. sayılarından hiçbir veri elde edilememiştir.

Alt Bölümler	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	Toplam
Ekonomik faaliyetler	3	5	-	5	4	11	3	11	2	4	-	5	53
Meslekler	15	17	7	12	11	8	7	9	10	22	29	11	158

Toplam	18	22	7	17	15	19	10	20	12	26	29	16	211
--------	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

Tablo 4: Bilim Çocuk Dergisi 2012 Yılı Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 4 değerlendirildiğinde ekonomi alanına ait en zengin verinin 29 adet ile 179. sayı, ikinci olarak 26 adet ile 178. sayı ve üçüncü olarak da 22 adet ile 170. sayılar olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 7 adet ile 171. sayı, ikinci olarak 10 adet ile 175. sayı ve üçüncü olarak da 12 adet ile 177. sayı olduğu görülmektedir.

Ekonominin alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise bir yıllık toplamda birinci sırada 158 adet ile “meslekler”, ikinci olarak 53 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümlerinin olduğu görülmektedir.

Hiçbir verinin elde edilemediği alt bölüm ve sayılara bakıldığında ise “ekonomik faaliyetler” alt bölümüyle ilgili olarak 171. ve 179. sayılarından hiçbir veri elde edilememiştir.

Alt Bölümler	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	Toplam
Ekonomik faaliyetler	6	2	10	2	6	1	2	11	5	4	1	8	58
Meslekler	24	14	36	18	11	21	17	15	30	18	18	6	228
Toplam	30	16	46	20	17	28	19	26	35	22	19	14	286

Tablo 5: TRT Çocuk Dergisi 2013 Yılı Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 5 değerlendirildiğinde ekonomi alanına ait en zengin verinin 46 adet ile 30. sayı, ikinci olarak 35 adet ile 36. sayı ve üçüncü olarak da 30 adet 28. sayılar olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 14 adet ile 39. sayı, ikinci olarak 16 adet ile 29. sayı ve üçüncü olarak da 17 adet ile 32. sayı olduğu görülmektedir.

Ekonominin alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise bir yıllık toplamda birinci sırada 228 adet ile “meslekler”, ikinci olarak 58 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümlerinin olduğu görülmektedir.

Bir yıllık toplamda her iki alt bölüm için de bütün sayılardan veri elde edilmiştir.

Alt Bölümler	18	18	18	18	18	18	18	18	18	19	19	19	Toplam
Ekonomik faaliyetler	5	12	10	15	5	-	8	-	3	2	5	2	67
Meslekler	9	19	21	22	12	10	12	7	17	21	10	10	170
Toplam	14	31	31	37	17	10	20	7	20	23	15	12	237

Tablo 6: Bilim Çocuk Dergisi 2013 Yılı Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 6 değerlendirildiğinde ekonomi alanına ait en zengin verinin 37 adet ile 184. sayı, ikinci olarak 31'er adet ile 182. ve 183. sayılar ve üçüncü olarak da 23 adet ile 190. sayı olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 7 adet ile 188. sayı, ikinci olarak 10 adet ile 186. sayı ve üçüncü olarak da 12 adet ile 192. sayılar olduğu görülmektedir.

Ekonominin alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise bir yıllık toplamda birinci sırada 170 adet ile “meslekler”, ikinci olarak 67 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümlerinin olduğu görülmektedir.

Hiçbir verinin elde edilemediği alt bölüm ve sayılara bakıldığında ise “ekonomik faaliyetler” alt bölümüyle ilgili olarak 186. ve 188. sayılarından hiçbir veri elde edilememiştir.

Alt Bölümler	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	Toplam
Ekonomik faaliyetler	11	13	9	3	21	14	5	5	18	4	10	10	123
Meslekler	14	12	16	16	6	20	18	12	9	12	4	20	159
Toplam	25	25	25	19	27	34	23	17	27	16	14	30	282

Tablo 7: TRT Çocuk Dergisi 2014 Yılı Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 7 değerlendirildiğinde ekonomi alanına ait en zengin verinin 34 adet ile 45. sayı, ikinci olarak 30 adet ile 51. sayı ve üçüncü olarak da 27 adet ile 44. sayılar olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 14 adet ile 50. sayı, ikinci olarak 16 adet ile 49. sayı ve üçüncü olarak da 17 adet ile 47. sayılar olduğu görülmektedir.

Ekonominin alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise bir yıllık toplamda birinci sırada 159 adet ile “meslekler”, ikinci olarak 123 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümlerinin olduğu görülmektedir.

Bir yıllık toplamda her iki alt bölüm için de bütün sayılardan veri elde edilmiştir.

Alt Bölümler	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	Toplam
Ekonomik faaliyetler	-	-	-	-	1	-	10	-	1	1	1	-	14
Meslekler	2	8	2	5	4	2	1	10	4	7	4	13	62
Toplam	2	8	2	5	5	2	11	10	5	8	5	13	76

Tablo 8: Bilim Çocuk Dergisi 2014 Yılı Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 8 değerlendirildiğinde ekonomi alanına ait en zengin verinin 13 adet ile 204. sayı, ikinci olarak 11 adet ile 199. sayı ve üçüncü olarak da 10 adet ile 200. sayılar olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 2’şer adet ile 193. ve 195. sayılar, ikinci olarak 5’er adet ile 196., 197., 201. ve 203. sayılar ve üçüncü olarak da 8’er adet ile 194. ve 202. sayılar olduğu görülmektedir.

Ekonominin alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise bir yıllık toplamda birinci sırada 62 adet ile “meslekler”, ikinci olarak 14 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümlerinin olduğu görülmektedir.

Hiçbir verinin elde edilemediği alt bölüm ve sayılara bakıldığında ise “ekonomik faaliyetler” alt bölümüyle ilgili olarak 193., 194., 195., 196., 198., 200. ve 204. sayılarından hiçbir veri elde edilememiştir.

Alt Bölümler	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	Toplam
Ekonomik faaliyetler	3	4	5	8	11	8	4	8	9	7	7	11	85
Meslekler	6	34	14	15	12	12	7	17	9	7	11	8	151
Toplam	9	38	19	23	23	20	11	25	18	14	18	19	236

Tablo 9: TRT Çocuk Dergisi 2015 Yılı Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 9 değerlendirildiğinde ekonomi alanına ait en zengin verinin 38 adet ile 53. sayı, ikinci olarak 25 adet ile 59. sayı ve üçüncü olarak da 23'er adet ile 55. ve 56. sayılar olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 9 adet ile 52. sayı, ikinci olarak 11 adet ile 58. sayı ve üçüncü olarak da 14 adet ile 61. sayılar olduğu görülmektedir.

Ekonominin alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise bir yıllık toplamda birinci sırada 151 adet ile “meslekler”, ikinci olarak 85 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümlerinin olduğu görülmektedir.

Bir yıllık toplamda her iki alt bölüm için de bütün sayılardan veri elde edilmiştir.

Alt Bölümler	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	Toplam
Ekonomik faaliyetler	1	6	9	-	1	1	5	10	3	7	2	4	49
Meslekler	5	6	5	11	11	6	6	3	17	8	5	6	89
Toplam	6	12	14	11	12	7	11	13	20	15	7	10	138

Tablo 10: Bilim Çocuk Dergisi 2015 Yılı Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 10 değerlendirildiğinde ekonomi alanına ait en zengin verinin 20 adet ile 213. sayı, ikinci olarak 15 adet ile 214. sayı ve üçüncü olarak da 13 adet ile 212. sayılar olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 6 adet ile 205. sayı, ikinci olarak 7'şer adet ile 210. ve 215. sayılar ve üçüncü olarak da 10 adet ile 216. sayı olduğu görülmektedir.

Ekonominin alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise bir yıllık toplamda birinci sırada 89 adet ile “meslekler”, ikinci olarak 49 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümlerinin olduğu görülmektedir.

Hiçbir verinin elde edilemediği alt bölüm ve sayılara bakıldığında ise “ekonomik faaliyetler” alt bölümüyle ilgili olarak 193. sayıdan hiçbir veri elde edilememiştir.

Alt Bölümler	2011	2012	2013	2014	2015	Toplam
Ekonomik faaliyetler	91	67	58	123	85	424
Meslekler	160	119	228	159	151	817
Toplam	251	186	286	282	236	1241

Tablo 11: TRT Çocuk Dergisi 2011-2015 Yılları Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 11 değerlendirildiğinde tarih alanına ait en zengin verinin 286 adet ile 2013 yılı, ikinci olarak 282 adet ile 2014 yılı ve üçüncü olarak da 251 adet ile 2011 yılı olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 186 adet ile 2012 yılı olduğu görülmektedir. Ekonomi alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise beş yıllık toplamda birinci sırada 817 adet ile “meslekler” ve ikinci olarak ise 424 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümünden elde edildiği görülmektedir.

Alt Bölümler	2011	2012	2013	2014	2015	Toplam
Ekonomik faaliyetler	51	53	67	14	49	234
Meslekler	238	158	170	62	89	717
Toplam	289	211	237	76	138	951

Tablo 12: Bilim Çocuk Dergisi 2011-2015 Yılları Ekonomi Alanına İlişkin Veriler

Tablo 12 değerlendirildiğinde tarih alanına ait en zengin verinin 289 adet ile 2011 yılı, ikinci olarak 237 adet ile 2013 yılı ve üçüncü olarak da 211 adet ile 2012 yılı olduğu görülmektedir. Buna karşılık en az verinin 76 adet ile 2014 yılı olduğu görülmektedir. Ekonomi alt bölümlerinin dergide yer alma durumlarına bakıldığında ise beş yıllık toplamda birinci sırada 717 adet ile “meslekler” ve ikinci olarak ise 234 adet ile “ekonomik faaliyetler” alt bölümünden elde edildiği görülmektedir.

Alt Bölümler	2011	2012	2013	2014	2015	Toplam
Ekonomik faaliyetler	142	120	125	137	134	658
Meslekler	398	277	398	221	240	1534
Toplam	540	397	523	358	374	2192

Tablo-13: Bilim Çocuk ve TRT Çocuk Dergilerinin 2011-2015 Yılları Ekonomi Alanına İlişkin Toplam Dağılım

Tablo 13 incelendiğinde ekonomi alanının alt bölümlere göre dağılımına bakıldığında birinci sırada 1534 adet ile “meslekler” ve ikinci olarak ise 658 adet ile “ekonomik faaliyetler” şeklinde bir dağılım gösterdiği görülmektedir.

Ekonomi alanında yer alan alt bölümlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında en zengin verinin 540 adet ile 2011 yılında, ikinci sırada 523 adet ile 2013 yılı ve üçüncü sırada ise 397 adet ile 2012 yılının yer aldığı görülmektedir.

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular değerlendirildiğinde çocuk dergilerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan ekonomi konularının öğretiminde etkili bir materyal olarak kullanılabilmesi söylenebilir. Öğretmenler derslerini zenginleştirmek amacıyla çocuk dergilerini direkt veya geliştirecekleri etkinliklere temel olarak kullanabilirler. Bu sayede dersler ders kitabının sıkıcılığından çıkarak öğrencilerin ilgisini çekecek ve verilmek istenen kazanımlar daha etkili bir şekilde verilebilecektir. Özellikle ekonomi konularının yoğunlukta olduğu “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanının verilmesi sürecinde çocuk dergilerinden etkili bir şekilde faydalanılmasının öğrencilerin başarı düzeylerinin artmasına katkı sağlayacağı söylenebilir. Öğrenciler çocuk dergileri ile derslerde öğrendikleri bilgileri gerçek hayatla daha fazla ilişkilendirme imkânına kavuşacaklardır. TRT Çocuk ve Bilim Çocuk dergilerinin beş yıllık toplamlarına bakıldığında en fazla “meslekler” alt bölümünün daha sonra da “ekonomik faaliyetler” alt bölümünün yer aldığı gelmektedir. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içerisinde “meslekler” ve “ekonomik faaliyetler” çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda çocuk dergilerinin öğretmenlere önemli bir yardımcı olabileceği söylenebilir. Çocuk dergilerinin bu konuları çeşitli ilgi çekici ve eğlendirici yazılar, görseller, bulmacalar, bilmeceler, arkası gelecek hafta gibi öğrencilerin meraklarını diri tutan yolları kullanarak sunması öğrencilerin dikkatlerini çekmekte ve bu sayede öğrendiklerinin kalıcı olmasına katkı sunduğu söylenebilir. Alanyazın taraması yapıldığında tespit edilebildiği kadarıyla çocuk dergilerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan ekonomi konularının öğretimini özelde çalışan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle diğer çalışmaların sonuçlarını kullanarak bir tartışma yapılamamıştır. Bu bağlamda araştırma bulgularına yönelik önerilere aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri ekonomi ile ilgili kazanımları vermeye çalışırken çocukların ilgisini çeken çocuk dergilerinden etkili bir şekilde faydalanabilirler.

Sosyal bilgiler ders kitapları yazılırken çocuk dergilerindeki formatlardan sıklıkla faydalanılabilir.

Çocuk dergisi üreten kurumların ve yayınevlerinin öğrencilerin ekonomi konularının mantığını kavrayabilmeleri için daha hassas davranmaları işlevsel olabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrencilerde çocuk dergisi okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla Türkçe öğretmenleriyle iş birliği yoluna gidebilirler.

KAYNAKÇA

Agnello, M. F. ve Lucey, T. A. (2010). Citizenship and critical economic literacy: Vitalizing economics standards for system change. *Social Advocay and System Change*, 2(1), 11-43.

Akhan, N. E. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler öğrencilerinde ekonomi okuryazarlığının durumu ve geliştirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Akhan, N. E. (2015). Sosyal bilgilerde ekonomi konularının öğretimi. M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (165-180). Ankara: Pegem Akademi.

Alter, G., Manson, J., Larson, B. E. ve Morgan, J. (2000). *Social studies content fort he elementary school teacher*. New Jersey: Upper Saddle River.

- Buckles, S. (2001). What is-and isn't-economics education. *Theory Into Practice*, 26(3), 163-169.
- Creswell, W. J. (2012). *Educational research*. Boston: Pearsons Education.
- Ertek, T. (2006). *Temel ekonomi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Evans, J. M. ve Brueckner, M. M. (1990). *Elementary social studies/teaching for today and tomorrow*. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Flick, U. (2014). *An introduction to qualitative research*. New York: Sage.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kessler-Harris, A. (2003). In pursuit of economic citizenship. *Social Politics*, 10(2), 157-175. doi: [10.1093/sp/jxg008](https://doi.org/10.1093/sp/jxg008)
- Lewis, J. (2003). Economic citizenship: a comment. *Social Politics*, 10(2), 176-185. doi: [10.1093/sp/jxg009](https://doi.org/10.1093/sp/jxg009)
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber. S. Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miller, S. (1991). The case for economic education in the school curriculum. W. B. Walstad ve J. C. Soper (Ed.), *Effective Economic Education in the Schools* içinde (35-48). New York: Joint Council on Economic Education.
- Miller, S. L. (1988). *Economic education for citizenship*. Bloomington, Indiana: Indiana University Social Studies Development Center.
- Murphy, S. ve Walsh, J. (1989). Economics and the real-life connection. *Social Studies and The Young Learner*, 2(1), 6-8.
- Parker, W. C. (2001). *Social studies in elementary education*. Upper Saddle River, New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Rodgers, Y. V., Hawthorne, S. ve Wheeler, C. R. (2007). Teaching economics through children's literature in the primary grades. *The Reading Teacher*, 61(1), 46-55. doi: [10.1598/RT.61.1.5](https://doi.org/10.1598/RT.61.1.5)
- Ruffin, R. ve Gregory, P. R. (1983). *Principles of economics*. USA: Scott, Foresman And Company.
- Schug, M. C. (1996). Teaching economic reasoning to children. *Children's Social and Economic Education*, 1(1), 79-88. doi: [10.2304/csee.1996.1.1.79](https://doi.org/10.2304/csee.1996.1.1.79)
- Sönmez, V. (2005). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Weaver, F. S. (2011). *Economic literacy: basic economics with an attitude*. USA: Rowman ve Littlefield Publishers, Inc.
- Woodiwiss, A. (2002). Economic citizenship: variations and the threat of globalisation. E. F. Isin ve B. Turner (Ed.), *Handbook of Citizenship Studies* içinde (53-68). Great Britain: Sage Publications.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yurt, S. U. (2011). Çocuk Yayınları. T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* içinde (67-76). Ankara: Grafiker Yayınları.

Zarrilo, J. (2000). *Teaching elementary social studies: Principles and applications*. Pearson/Merrill Prentice Hall Upper Saddle River NJ: Merril.